

1. Obiekt

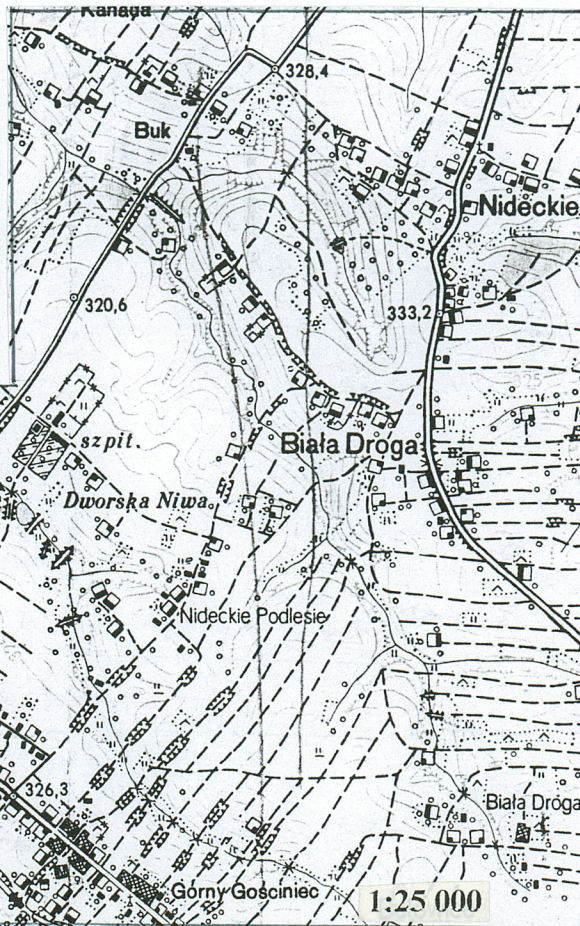
PALAC (ob. szpital)

2. Czas powstania

1882 r.

3. Miejscowość

BULOWICE

4. Adres Wojewódzki Szpital Psychiatryczny
Oddział Lecznictwa Odwykowego Alko-
holików w Bulowicach, p-ta Bulowice
nr hipoteczny.....

lub ewid. gruntów..... 1

5. Przynależność administracyjna.....

małopolskie (powiat oświęcimski)
województwo.....

Kęty
gmina.....

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

krakowskie (do 1999 r. bielskie)
województwo.....

oświęcimski
powiat.....

8. Właściciel i jego adres
Urząd Marszałkowski
Województwa Małopolskiego
ul. Basztowa 22
Kraków

9. Użytkownik i jego adres
Wojewódzki Szpital Psychiatryczny
ul. Dąbrowskiego 19
Andrychów

10. Rejestr zabytków

A-649/14 z 25.05.2009

A-376/79 08.09.1980 r.

Nr..... data.....

A-150 22.08.1969

Pierwsza znana wzmianka o Bulowicach pochodzi z 1377 r. W dokumentach z około połowy XV w. jest mowa o Bulowskich jako właścicielach wsi, którzy posiadali miejscowość przynajmniej do 1551 r. W 1552 r. dziedzicem Bulowic został Dembieński. W 1543 r. właścicielem części wsi był Wincenty Nicz, a grunty sołeckie posiadał Aleksy Brandys z Graboszyce. W XIX w. majątek bulowicki należał do baronów Larischów. Pałac bulowicki w stylu angielskiego neogotyku, wzniesiony został w 1882 r., z inicjatywy barona Edmunda Larischa. Budowniczym obiektu był *Walcok* z Białej, który wykorzystał plan i założenie średniowiecznego zamku w Huntly Castle w Aberdeen w Szkocji. Z miejscowości tej pochodziła żona Edmunda, Jessey Paterson. Larischowie posiadali majątek do 1945 r. W 1947 r. pałac z najbliższym otoczeniem został wyłączony z parcelacji i oddany w administrację Wojewódzkiego Związku Samorządowego w Krakowie. W 1949 r. umieszczono tu Państwowe Sanatorium Przeciwniegruźlicze, a w 1977 r. Oddział Lecznictwa Odwykowego Alkoholików Wojewódzkiego Szpitala Psychiatrycznego w Andrychowie, który zajmuje obiekt do dzisiaj. W 1972 budowla została potynkowana. Po 2000 r. użytkownik zabytku przeprowadził remont we wnętrzach, które zostały odnowione i odmalowane. Wymieniono m.in. część więźby dachowej i świetliki. Pałac położony jest na terenie parku o wybitnych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych. Park powstał i został rozbudowany w latach 80. XIX w. Oparty jest na wzorach "angielskich". Jego układ kompozycyjny jest łatwy do odczytania i rekonstrukcji. Centrum układu stanowił pałac - zamek, od którego w cztery strony świata rozchodziły się promieniście główne osie założenia. W okresie powojennym Sanatorium, dokonało dosadzeń drzew, lecz nie zmieniło to kompozycji założenia.

SYTUACJA. Pałac zlokalizowany został na terenie dużego XIX-wiecznego założenia pałacowo-parkowo-folwarcznego położonego w zachodniej części Bulowic. Zespół składa się z pałacu - "zamku", parku "angielskiego", sadu nad stawem, alei zewnętrznej, zespołu gospodarczego w obrębie parku, zespołu krajobrazowo-folwarcznego ze stawami Zagłębocze (od południa), zespołu krajobrazowo-folwarcznego Czajki i Bukowa Niwa (od północy). W układzie całości na osi założenia pałacowego, od południa i północy zachowane są lasy, a od południowego wschodu i zachodu i od północnego wschodu i zachodu, układ zamykają dwa folwarki. Pałac z parkiem zajmują eksponowane kompozycyjnie miejsce w całym układzie przestrzennym zespołu. Park o obrysie nieregularnego wieloboku zbliżonego do trapezu, zajmuje obszar o powierzchni około 10 ha, lekko nachylony w kierunku północnym, położony po południowej stronie drogi z Wadowic do Bielska-Białej, około 2 km od Kęt. Dojście do pałacu od północy, aleją od szosy do Kęt lub z drogi prowadzącej do zespołu gospodarczego, od wschodu. Park jest częściowo ogrodzony plotem z metalowej siatki. W ogrodzeniu, na zamknięciach dróg dojazdowych, znajdują się dwie bramy. Park założony został w latach 80. XIX w. w "klasycznym" typie "parku angielskiego", w jego rodzaju "beautyfull" z elementami odmiany "neogotyckiej". Obiekty parkowe to: pałac - "zamek" (pośrodku założenia), budynki gospodarcze w północno-wschodniej części, portiernia przy wjeździe, oraz most na sztucznym kanale (na północny-zachód od pałacu). Zieleń wysoką tworzą 24 zwarte zespoły zadrzewień o różnym składzie gatunkowym (głównie liściaste, z domieszką drzew iglastych), zgrupowane wokół 10 otwartych wnętrz. Wnętrza posiadają liczne grupy i samotniki kompozycyjne. Wzdłuż granic parku rosną pasma drzew podbudowane krzewami, zaś do wnętrza parku prowadzi wydzielona aleja. Całość posiada układ swobodny, prócz zgeometryzowanego parteru przy wschodniej ścianie budynku pałacowego. W parku rośnie około 25 gatunków drzew (przeważnie rodzimego pochodzenia) m.in. olchy, lipy, brzozy, dęby, jesiony, wierzby, akacje, platany, drzewiaste magnolie, świerki kłujące odmiany srebrzystej i różnie ukształtowane żywotniki zachodnie. Przeciętny wiek drzewostanu waha się od 60 do 110 lat. Park zachowany jest w granicach pierwotnych.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA. Pałac murowany z cegły palonej, potynkowany. Mury kondygnacji piwnic wyodrębnione odsadzką. W loggii na parterze i piętrze i nad klatką schodową w sieni, sklepienia żagielkowe wzmocnione gurtami spływającymi na głowice pilastrów. Nad pomieszczeniami piwnicznymi sklepienia odcinkowe na belkach stalowych lub stropy Kleina. Część stropów wzmocniona gurtami. Pod arkadami klatki schodowej w hallu sklepienia żagielkowe. Nad pomieszczeniami na wyższych kondygnacjach stropy drewniane z sufitami. Na parterze w jadalni neorenesansowy strop kasetonowy, a w świetlicy sufit z plafonem i fasetami, ozdobionymi stiukową dekoracją złożoną z ornamentów geometryczno-roślinnych. Nad klatkami schodowymi i hallem stropodach ze współczesnymi świetlikami. Więźba dachowa drewniana, konstrukcji krokwiowo-stolcowej. Dachy pokryte blachą ocynkowaną na deskowaniu. W piwnicach posadzki z jednobarwnych płytek ceramicznych, lastrica lub wylewki cementowej. W hallu i na podestach schodów posadzki z dwubarwnych płytek ceramicznych układanych w "szachownicę" i pasów z płytek zdobionych stylizowaną wicią roślinną. W pomieszczeniach parkiety z klepek dębowych, wykładziny z tworzyw sztucznych, płytki PCW lub posadzki z płytek ceramicznych. Schody zewnętrzne od północy, szerokie, jednobiegowe, z wieloma stopnicami, z obszernym tarasem. Balustrada schodów murowana, złożona z dwulalkowych tralek. Schody do sieni ze stopnicami ze sztucznego kamienia, jednobiegowe, z pełnymi, drewnianymi balustradami, dekoracyjnie opracowanymi sncersko. Wewnętrzna klatka schodowa w hallu, reprezentacyjna, murowana, wsparta na arkadach filarowych. Dolne fragmenty filarów pokryte drewnianą boazerią z płycinami zamkniętymi oślimi grzbietami. Schody ze stopnicami pokrytymi sztucznym kamieniem, dwubiegowe, łamane. Podesty wyłożone posadzką z płytek ceramicznych. Balustrada schodów betonowa w postaci ażurowego maswerku, z drewnianą, profilowaną poręczą. Czworokątne słupy pomiędzy odcinkami balustrady pokryte boazerią z płycinami zamkniętymi ostrołukowo. Schody do piwnicy betonowe, zabiegowe, ze stopnicami pokrytymi lastricem, z drewnianymi, mocowanymi do ściany, balustradami.

14. Kubatura 10 152.00 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 2137.78 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne pałac - rezydencja Larischów	17. Użytkowanie obecne szpital
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.)		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Pałac znajduje się w dobrym stanie technicznym. Naprawy wymaga część złuszczonych tynków zewnętrznych. Zaniedbany jest park.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Pałac jest zabytkiem o znacznych wartościach architektonicznych, historycznych i krajobrazowych. Wskazaną byłaby jednak zmiana sposobu użytkowania budowli, gdyż obiekt nie spełnia warunków w jakich powinna funkcjonować jednostka szpitalna. Park pałacowy stanowi rzadki w swym rodzaju przykład założenia zielonego na terenie Polski. Posiada wybitną klasę z punktu widzenia kompozycji związanej bezpośrednio z klasycznym typem parku romantycznego. Wymaga pełnej ochrony, rekonstrukcji i konserwacji.			

21. Akta archiwalne i źródła ikonograficzne (rodzaj, numer i miejsce przechowywania)

- *Decyzja z 08.09.1980 r. o wpisaniu palacu i parku w Bulowicach do rejestru zabytków województwa bielskiego.* Archiwum WOSOZ w Krakowie.

22. Bibliografia

- Katalog zabytków sztuki w Polsce. T. I. *Województwo krakowskie*, red. J. Szablowski, Warszawa 1953.
- J. Bogdanowski, *Bulowice. Park podworski. Studium kompozycyjne i projektowo-konserwatorskie*, Kraków 1970.
- *Ewidencja zabytkowego parku w Bulowicachj, woj. bielsko-bialskie*, oprac. J.A.Lesiński, D. Kraus, Kraków 1978.
- *Inwentaryzacja budynku zamkowego w Bulowicach*, oprac. A. Koczur, A. Kucharski, Wadowice 1989.
- J. Zinkow, *Oświęcim i okolice*, Oświęcim 1994.

23. Uwagi różne

24. Opracowanie karty ewidencyjnej

mgr Tadeusz Śledzikowski, VIII 2002 r.

tekst.....
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki.....
jw.
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr.....
jw.
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów.....
jw.

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki

1. Miejscowość BULOWICE	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) PAŁAC	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) cd. punktu 13
-----------------------------------	---	---

cd. punktu 13

Schody na poddasze, zabiegowe, z drewnianą balustradą. W ryzalicie środkowym od północy nadwieszony balkon z żelbetowym podestem i balustradą z ozdobnie wyginanych prętów. Otwory drzwiowe prostokątne. Stolarka drzwiowa indywidualna. Drzwi główne od południa z drewna modrzewiowego, dwuskrzydłowe, płycinowe, z płycinami rautowymi, płycinami zwieńczonymi trójlściami i dwudzielnym naświetlem złożonym z łuków ostrych przeszklonych wielobarwnymi kawałkami szkła i tarczami herbowymi. Drzwi do hallu z sieni pięcioskrzydłowe, wahadłowe, z dwukwaterowo przeszklonymi skrzydłami, z wielokwaterowo przeszklonym, półkolistym naświetlem. Drzwi wewnętrzne jedno- i dwuskrzydłowe, płycinowe. Dwuskrzydłowe, ze skrzydłami z płycinami rautowymi i gładkimi, oprofilowanymi. Ościeżnice uszate, profilowane. Otwory okienne prostokątne, zwieńczone łukami ostrymi lub pełnymi podwieszonymi oraz czterpodziałowe oculusy. W ryzalicie środkowym od północy porte-fenetre. Okna w większości skrzynkowe, podwójne, jedno i dwudzielne, trójpoziomowe, sześciopodziałowe. Pięciopodziałowe o półkolistym nadświetleniu i pięciopodziałowe o prostokątnym nadświetleniu.

RZUT. Pałac wzniesiony na złożonym planie znacznie rozbudowanego wieloboku. Korpus budowli na planie zbliżonym do prostokąta z dwoma prostokątnymi, ryzalitami ogrodowymi od południa i północy. Od północy ryzalit głębszy poprzedzony szerokimi, wzniesionymi na planie wydłużonego prostokąta, schodami ogrodowymi z tarasem. W ryzalicie od południa prostokątna loggia widokowa. Południowo-wschodni narożnik budowli ścięty. W pozostałych trzech narożnikach ryzalitty w postaci wież wzniesionych na zróżnicowanych planach. Wieża w narożniku północno-zachodnim i południowo-zachodnim, ośmioboczne. Wieża w narożniku północno-wschodnim czworoboczna. Wnętrze o nieregularnym układzie, zbliżonym do trójtaktowego. Na parterze w centralnej części, umieszczony dośrodkowo prostokątny hall o wysokości trzech kondygnacji, mieszczący klatkę schodową, doświetlany świetlikiem. Z hallu wejścia do pomieszczeń na parterze. Układ pomieszczeń na piętrze powtórzony. Wejścia do nich z podestów klatki schodowej wspartych na arkadowych filarach. Zejście do piwnic z korytarzyka po wschodniej stronie hallu. Wejście do hallu poprzedzone sienią z szerokimi schodami, po bokach której dwie lokalności.

BRYŁA. Budowla o masywnej, bardzo urozmaiconej, znacznie rozczłonkowanej bryle. Korpus w kształcie wielościanu, czterokondygnacyjny (piwnice + wysoki parter + piętro + poddasze). Od południa prostopadłościenny ryzalit z loggią widokową na piętrze. Od północy prostopadłościenny ryzalit poprzedzony szerokimi schodami ogrodowymi z tarasem. Między kondygnacjami nadwieszony balkon. Narożnik południowo-wschodni korpusu ścięty, flankowany wieloboczną wieżyczką. W narożnikach północno-zachodnim i południowo-zachodnim, ośmiościenne wieże. Wieża południowo-zachodnia o wysokości 50 m, pięciokondygnacyjna, z szóstą kondygnacją w mniejszej wieżyczce w zwieńczeniu, stanowi dominantę całego zespołu parkowego. Wieża północno-zachodnia pięciokondygnacyjna. Wieża w narożniku północno-wschodnim czworosścienna, czterokondygnacyjna. Dachy płaskie, pulpitowe lub pogrążone, ukryte za wieńczącymi korpus budowli, wieże, ryzalitty i loggię, blankami. W dachu nad klatkami schodowymi, świetliki. Pałac podpiwniczony. W poddaszu strych.

ELEWACJE. Elewacja ogrodowa od południa ośmioosiowa, z trójosiowym ryzalitem w części środkowej. Wejście główne w osi centralnej ryzalitu poprzedzone ostrołukowymi arkadami filarowymi dźwigającymi loggię widokową na piętrze, otwartą ostrołukowymi arkadami filarowymi, zwieńczoną blankami z okrągłymi wieżyczkami w narożnikach. W osiach skrajnych ryzalitu w kondygnacji parteru i piętra, po jednym, prostokątnym otworze okiennym. W pozostałych częściach elewacji, na obu kondygnacjach po dwa, symetrycznie rozmieszczone okna. Wschodni narożnik elewacji (w ósmej osi), ścięty. Elewacja północna dziewięcioosiowa, z trójosiowym ryzalitem w części środkowej, poprzedzonym schodami ogrodowymi. Narożniki ryzalitu flankowane wielobocznymi wieżyczkami. W ryzalicie otwory okienne zwieńczone łukami pełnymi podwieszonymi. Okna środkowe na obu kondygnacjach typu porte-fenetre. Pomiedzy kondygnacjami nadwieszony balkon. Elewacja wschodnia pięciosiowa, ograniczona od południa wieloboczną wieżyczką.

Wkładkę założył: mgr Tadeusz Śledzikowski, VIII 2002 r.
(imię, nazwisko, data)
Archiwum autora foto

Miejsce przechowywania negatywów:

Elewacja zachodnia trójosiowa. Pomędzy kondygnacjami wszystkich elewacji poprowadzone profilowane gzymsy. Elewacje zwieńczone szerokimi, profilowanymi uskokowo gzymsami i listwami, nad którymi blanki z wieżyczkami. Otwory okienne z profilowanymi ościeżami i nadokiennikami w postaci nadwieszonych gzymsów. Kondygnacje wież narożnych wydzielone profilowanymi uskokowo gzymsami. W ścianach wież na każdej kondygnacji po jednym oknie. W wieżach w narożnikach od północnego i południowego zachodu okna ostrołukowe lub blendy okienne. W wieży od północnego-zachodu na najwyższej kondygnacji oculusy, a niżej pomiędzy oknami rozmieszczone kluczowe "otwory strzelnicze". W wieży w narożniku północno-wschodnim okna prostokątne. Otwory okienne w wieżach z profilowanymi ościeżami i nadokiennikami w postaci nadwieszonych gzymsów. Wieże zwieńczone blankami.

WNĘTRZE. We wnętrzu pałacu zachowany w zasadzie układ pierwotny. Niektóre pomieszczenia podzielone wtórnie ściankami. Obecnie w pałacu znajdują się sale terapeutyczne i pokoje mieszkalne pacjentów przebywających na leczeniu odwykowym. Nad klatką schodową w sieni, sklepienia żagielkowe wzmocnione gurtami spływającymi na głowice pilastrów. Wewnętrzna klatka schodowa w hallu, reprezentacyjna, murowana, wsparta na arkadach filarowych. Dolne fragmenty filarów pokryte drewnianą boazerią z płycinami zwieńczonymi oślimi grzbietami. Taką samą boazerią pokryte są dolne fragmenty ścian w hallu i na podestach schodów. Podesty wyłożone wzorzystą posadzką z płytek ceramicznych. Balustrada schodów w postaci ażurowego maswerku. Czworokątne słupy pomiędzy odcinkami balustrady pokryte boazerią z płycinami zamkniętymi ostrołukowo. Ściana przy schodach częściowo z widocznym wątkiem ceglanym i galerią obrazów z reprodukcjami portretów i pejzaży. Na parterze w jadalni neorenesansowy strop kasetonowy, a w świetlicy sufit z plafonem i fasetami ozdobionymi stiukową dekoracją złożoną z ornamentów geometryczno-roślinnych. Nad klatkami schodowymi i hallem, stropodach ze współczesnymi świetlikami.

WYPOSAŻENIE. Zachowana w większości zabytkowa stolarka okienna i drzwiowa. Szczególnie cenne są ozdobne drzwi wejściowe do sieni od południa.

INSTALACJE. Obiekt posiada instalację elektryczną i wodnokanalizacyjną.

1. Miejscowość

BULOWICE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

PAŁAC

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Fotografie dodatkowe + rzut poziomy parteru

Ryzalit w elewacji północnej

Wieża północno-zachodnia

Elewacja wschodnia od południa

Wkładkę założył: mgr Tadeusz Śledzikowski, VIII 2002 r.
(imię, nazwisko, data)
Archiwum autora foto

Miejsce przechowywania negatywów:

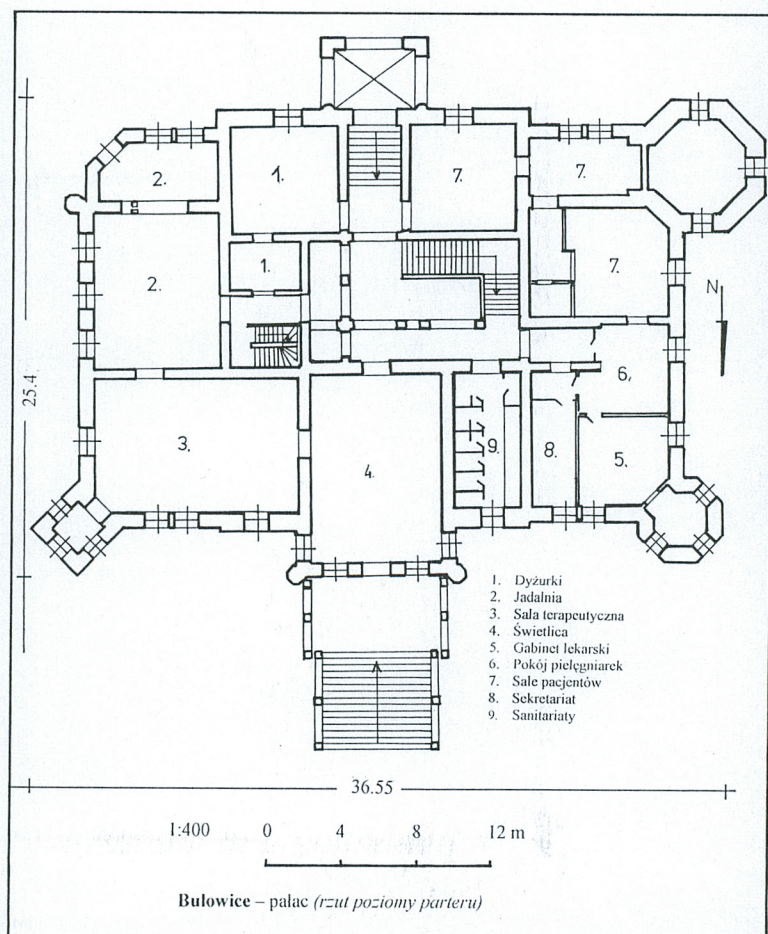
Elewacja wschodnia od południa

Loggia

Wieża północno-zachodnia

1. Miejscowość

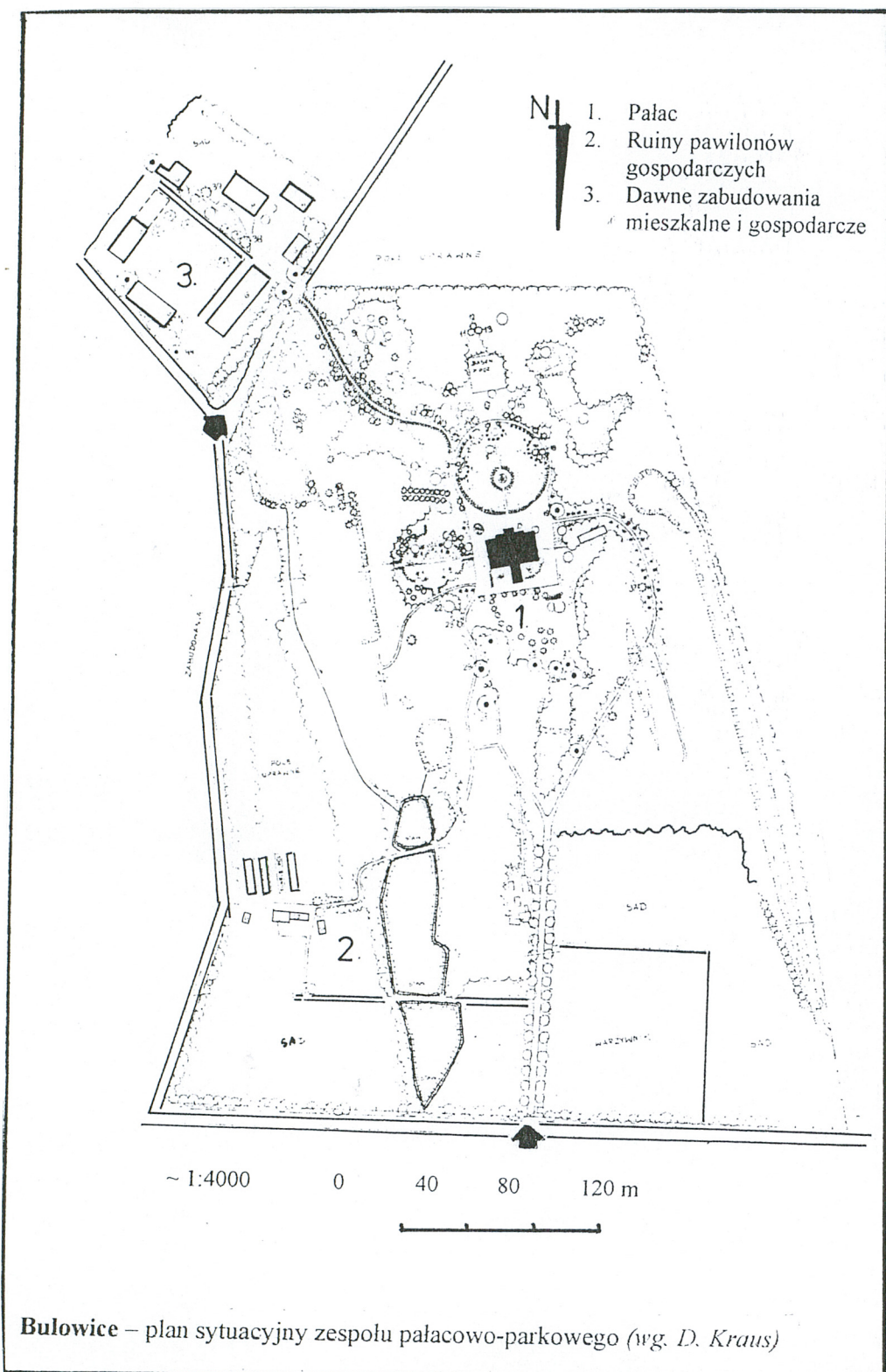
BULOWICE

2. Obiekt (nazwa, jak w karcie)

PAŁAC

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału i uzupełniające)

Plan sytuacyjny + fotografie dodatkowe

Wkładkę założył: mgr Tadeusz Śledzikowski, VIII 2002 r.

(imię, nazwisko, data)
Archiwum autora foto

Miejsce przechowywania negatywów:

Drzwi główne od południa

Sień od południa

Schody do piwnicy

Korytarz w piwnicy

1. Miejscowość

BUŁOWICE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

PAŁAC

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Ffotografie dodatkowe

Hall

Klatka schodowa

Drzwi na piętrze

Wkładkę założył: mgr Tadeusz Śledzikowski, VIII 2002 r.

(imię, nazwisko, data)

Archiwum autora foto

Miejsce przechowywania negatywów:

Galeria obrazów przy klatce schodowej

Podest schodów na piętrze

Sufit w sali na parterze

Strop kasetonowy w sali na parterze

1. Miejscowość

BULOWICE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

PAŁAC

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Fotografie dodatkowe

Sklepienie sieni

Jedna z sal

Wkładkę założył:mgr Tadeusz Śledzikowski, VIII 2002 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:Archiwum autora foto.....

Widok od północnego wschodu

Fragment parku przed południową
elewacją pałacu

Widok od południowego wschodu